

LAGUTSKOTTETS BETÄNKANDE 16/2008 rd

Regeringens proposition med förslag till lagar om ändring av bestämmelserna om forum i tvistemål

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 3 juni 2008 en proposition med förslag till lagar om ändring av bestämmelserna om forum i tvistemål (RP 70/2008 rd) till lagutskottet för beredning.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsråd Jaakko Rautio, justitieministeriet
- hovrättsråd Juha Paimela, Helsingfors hovrätt
- tingsdomare Eija Iivonen, Helsingfors tingsrätt
- tingsdomare Antti Savela, Uleåborgs tingsrätt
- advokat Tero Puha, Finlands Advokatförbund

- rättspolitisk ombudsman Mikko Salo, Finlands Juristförbund rf
- ordförande Tapani Vasama, Finlands domareförbund rf
- ledande offentligt rättsbiträde Liisa Vehmas, Julkiset Oikeusavustajat ry
- professor Erkki Havansi
- professor Juha Lappalainen.

Dessutom har skriftligt utlåtande lämnats av

- Östra Finlands hovrätt
- Kuopio tingsrätt
- Finlands Näringsliv
- Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf.

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslås ändringar i bestämmelserna om forum i tvistemål och ansökningsärenden, dvs. tingsrätternas lokala behörighet. I bestämmelserna anges den tingsrätt där ett mål eller ärende ska prövas och avgöras. De viktigaste bestämmelserna samlas i rättegångsbalkens 10 kap. Den behöriga domstolen ska bestämmas utifrån enhetliga principer, och största delen av de särskilda forumbestämmelser som finns på annat ställe i lagstiftningen ska upphävas. Bestämmelserna i kapitlet ska iakttas, om inte någon ting annat bestäms någon annanstans i lag.

Den behöriga domstolen ska i regel bestämmas utifrån svaranden. Allmänt forum för en fysisk person är tingsrätten på den ort där personen har sitt hemvist eller sin vanliga vistelseort. Allmänt forum för en juridisk person är tingsrätten på den ort där den juridiska personen har sitt hemvist eller den tingsrätt inom vars domkrets den har sin huvudsakliga förvaltning.

Vissa slag av ärenden kan förutom i det allmänna forumet prövas också i något alternativt forum. En talan mot staten eller en underhållsskyldig eller en talan som en konsument har

väckt mot en näringsidkare kan prövas av tingsrätten på den ort där käranden har sitt hemvist eller sin vanliga vistelseort. Ett ärende som gäller fast egendom kan även prövas av domstolen på den ort där fastigheten finns. Dessutom finns det alternativa forum för ärenden som gäller verksamheten vid filialer, arbetsavtal och skadestånd.

I vissa fall ska ett ärende alltid handläggas i det forum som anges i lagen. Exklusiva forum kvarstår för förmynderskaps-, familje- och kvarlåtenskapsrättsliga ärenden. I lagen föreskrivs dessutom om subsidiära forum.

Parterna i ett ärende som inte hör till ett exklusivt forum kan ingå ett skriftligt avtal om att ärendet ska prövas av någon annan domstol än den som är behörig enligt lagen. Rätten att ingå avtal om behörig domstol har dock begränsats för att skydda vissa grupper av parter som typiskt har en svagare ställning.

Om ett ärende som hör till ett exklusivt forum har inletts vid något annat forum, ska domstolen

på tjänstens vägnar avvisa ärendet. Tingsrätten ska pröva sin behörighet i ett ärende som hör till ett dispositivt forum, om svaranden inte avger något svaromål eller om svaranden vid rättegångens början gör en invändning om bristande behörighet hos domstolen. Finner tingsrätten att den inte är behörig att pröva ärendet, ska den överföra det till en tingsrätt som är behörig om käranden eller sökanden samtycker till överföring. Rätten för en högre rättsinstans att pröva tingsrättens lokala behörighet begränsas.

Till lagen ska fogas bestämmelser om finska domstolars internationella behörighet. Enligt huvudregeln kan ett ärende av internationell natur prövas av finsk domstol, om det har en sådan anknytning till Finland som avses i de föreslagna forumbestämmelserna.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft ungefär sex månader efter det att de har antagits och blivit stadfästa.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

De allmänna bestämmelserna om forum i tvistemål, dvs. tingsrätternas territoriella behörighet, finns i 10 kap. i rättegångsbalken. En del av dem finns i sin ursprungliga form som kom till 1734. Trots att lagstiftningen i princip har stått sig genom tiderna, är den ställvis förlegad, bristfällig och olämplig. Dessutom är bestämmelserna om forum spridda över många speciallagar.

Med hänvisning till propositionens motivering och annan utredning finner utskottet propositionen behövlig och angelägen. Lagstiftningen blir tydligare genom att de viktigaste forumbestämmelserna koncentreras till 10 kap. i rättegångsbalken och bestämmelserna i annan lagstiftning huvudsakligen upphävs. Propositionen gör lagstiftningen mer flexibel och förbättrar parternas ställning bl.a. genom att minska antalet exklusiva forum och öka de dispositiva forumen. Utskottet tillstyrker lagförslagen i propo-

sitionen med följande anmärkningar och ändringsförslag.

Detaljmotivering

1. Lag om ändring av rättegångsbalken

10 kap. Om forum i tvistemål

1 §. I paragrafen föreskrivs att ett yrkande mot en fysisk person prövas av tingsrätten på den ort där personen har sitt hemvist eller sin vanliga vistelseort. Tingsrätten på den ort där personen har sitt hemvist eller sin vanliga vistelseort är alltså alternativa. Enligt gällande lag är den domstol allmänt forum inom vars domkrets svaranden har sitt bo och hemvist.

I propositionens motivering anges hemvistet som den ort där svaranden är bosatt, när det av omständigheterna går att sluta sig till att personen i fråga har för avsikt att bo där permanent.

En persons vanliga vistelseort är i sin tur den ort där han eller hon faktiskt bor och har sin vanliga livsmiljö. Svarandens hemvist är alltså förknippat med hans eller hennes syfte att bo där permanent, medan den vanliga vistelseorten bestäms enbart utifrån externt iakttagbara faktorer. Enligt motiven är syftet med ändringen att göra bestämmelserna mer förutsägbara och också förenliga med internationella rättsakter.

Vid behandlingen i utskottet har en del sakkunniga uttryckt vissa reservationer mot den nya formuleringen och ansett det onödigt att göra åtskillnad mellan hemvist och vanlig vistelseort och att skillnaden mellan begreppen är oklar. EU-lagstiftningen anses inte heller kräva åtskillnad mellan hemvist och vanlig vistelseort.

Lagutskottet menar att kriterierna "bo och hemvist" för allmänt forum inte är helt klara ens i den gällande lagen. Att hemvist och vanlig vistelseort anges som alternativ medger större flexibilitet i bestämmelserna om forum. Dessutom hindrar det svaranden från att fördröja rättegången genom att byta vistelseort. Utskottet ser det inte heller som särskilt sannolikt att begreppen och skillnaden mellan dem skulle försvåra tolkningen. I praktiken skapar hemvist enligt informationen i befolkningsregistret en stark presumption om svarandens hemvist. I vissa situationer saknas uppgift om hemvist i registret och då är den vanliga vistelseorten nödvändig som alternativ. Begreppen hemvist och vanlig vistelseort förefaller inte heller att stå i strid med principerna i EU-lagstiftningen, eftersom båda används i centrala EU-rättsakter. Men det är bra att ge akt på hur bestämmelserna fungerar i fortsättningen.

2 §. I paragrafen föreskrivs om allmänt forum för ett bolag, en förening, en stiftelse eller någon annan privaträttslig juridisk person eller för en kommun eller någon annan offentligjuridisk juridisk person och staten. Formuleringen om att allmänt forum för en kommun och staten är tingsrätten på den ort där den juridiska personen har sitt hemvist är enligt lagutskottets mening mindre lyckad. Ett sådant uttryck används inte någon annanstans i lagstiftning om vare sig en kommun eller staten. Därför föreslår utskottet en

ändring i 2 § som går ut på att allmänt forum för en kommun är den tingsrätt inom vars domkrets kommunen är belägen. För klarhetens skull föreslår utskottet vidare att det ska föreskrivas om allmänt forum för en kommun i det nya 3 mom. i 2 § i stället för 1 mom. Dessutom föreslår utskottet att 2 § 2 mom. ändras så att allmänt forum för staten är den tingsrätt inom vars domkrets den statliga myndighet som för statens talan finns. Det är inte nödvändigtvis alltid så enkelt att klarlägga vilken myndighet som för statens talan och var den finns. Därför är det bra att ett yrkande mot staten kan prövas inte bara i föreskrivet allmänt forum utan med stöd av 10 kap. 4 § också i allmänt forum för svaranden.

8 §. Paragrafen gäller forum för ärenden om fast egendom. I 2 mom. anges vad som menas med ett ärende som gäller fast egendom. Enligt motiven ska förteckningen inte vara uttömmande, trots att den är ganska detaljerad. Lagutskottet anser att det av den generösa skrivningen framgår att förteckningen inte avser att vara uttömmande. I en del punkter utvidgas tillämpningen till "någon annan rättighet" eller till "något annat motsvarande ärende" eller till "ett yrkande på betalning av något annat vederlag eller någon annan motsvarande fordran". Formuleringen behöver därför inte preciseras, anser utskottet.

Sakkunniga som utskottet har förhört anser att 6 punkten om att ett ärende som gäller fast egendom avser ett yrkande på betalning av arrende eller hyra, bolagsvederlag eller något annat vederlag eller någon annan motsvarande fordran är i viss mån oklar. Enligt motiven kan något annat motsvarande ärende avse t.ex. en fordringstalan som gäller betalning av vattenavgift som fastighetsinnehavaren ansvarar för. Utskottet konstaterar att de arrenden eller hyror, vederlag eller fordringar som nämns i punkten är privaträttsliga fordringar till sin natur. Det betyder att varken denna punkt eller andra punkter i momentet täcker in t.ex. skatterättsliga fordringar, typ fastighetsskatt, och att ärenden som gäller dem ska behandlas i den ordning som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen.

I motiven sägs det att termerna fast egendom och fastighet ska förstås som tekniska termer, och med dem avses inte alltid detsamma som inom förmögenhetsrätten. Likaså framgår det att en tvist kan gälla vem som äger en fastighet, en kvotdel eller ett outbrutet område eller en byggnad. Paragrafen kan alltså tolkas så att den också är tillämplig på en byggnad på någon annans mark. I finsk rätt anses en sådan byggnad annars i regel som lös egendom.

11 §. I paragrafen föreskrivs om exklusivt forum för bl.a. äktenskapsskillnad och annan avvittning än sådan som förrättas efter en makes död. Ett sådant ärende ska prövas av den tingsrätt inom vars domkrets någondera maken har sitt hemvist eller sin vanliga vistelseort. Propositionen innebär en förändring i vad som nu gäller för avvittning, eftersom ett ärende som gäller avvittning enligt gällande rätt ska prövas av domstolen på den ort där mannen har sitt hemvist och sekundärt av domstolen på den ort där kvinnan har sitt hemvist.

Den nya formuleringen kan föra med sig att makar väcker klandertalan mot avvittningen i olika domstolar. Utskottet anser att situationen bör avgöras enligt reglerna för ärendets lis pendens-verkan. Det betyder att ett ärende som väckts i en domstol inte får tas upp av en annan, om det handlar om samma ärende. Ärendet förändras i detta fall inte t.ex. av att maken i egenkap av kärande väcker ärendet i den första domstolen och maken i den andra.

17 §. Enligt paragrafen prövas ett ärende som gäller kvarlåtenskap eller ett dödsbo av domstolen på den ort där den avlidne hade sitt sista hemvist eller sin sista vanliga vistelseort. Forumet är precis som i gällande lag exklusivt. Vid utfrågningen av sakkunniga framkastades tanken att forumet skulle kunna vara dispositivt i stället för exklusivt. Det motiveras bl.a. med att inte heller ärenden som gäller fast egendom i fortsättningen absolut behöver behandlas i tingsrätten på den ort där den fasta egendomen är belägen, utan att också tingsrätten på den ort där svaranden har sitt hemvist är ett alternativ. Det behövs likadan

flexibilitet också i ärenden som gäller kvarlåtenskap.

För lagutskottet är det viktigt att parternas valfrihet och avtalsfrihet beaktas i största möjliga utsträckning i forumbestämmelserna. Detta mål gynnas av att forumbestämmelserna medger större valfrihet. I ärenden som gäller kvarlåtenskap och dödsbon är det ändå framför allt fråga om utredning av den avlidnes egendom och skulder. Därför faller det sig naturligt att ärendena koncentreras till det sista allmänna forumet för den avlidne och det tjänar också utredningen. Ärenden som gäller kvarlåtenskap och dödsbon är till sin natur sådana att det är viktigt att forumbestämmelsen behandlar alla bodelägare lika.

I paragrafens 2 mom. anges vad som menas med ett kvarlåtenskapsärende. Utskottet hänvisar till vad som sägs om ärenden som gäller fast egendom i 8 § 2 mom. Det föreslår en språklig justering i momentets 3 punkt för att lydelsen ska svara mot det som sägs i 10 kap. 11 §.

22 §. En tingsrätt som inte är behörig ska enligt 1 mom. med kärandens eller sökandens samtycke överföra ett ärende till en domstol som är behörig. Den möjligheten finns inte i gällande rätt, utan ärendet kan bara överföras på åtgärd av en högre domstol.

De sakkunniga som utskottet har hört har haft något motstridiga uppfattningar om bestämmelsen om överföring. En del ställer sig bakom ändringen som sådan och anser att den är bra och behövs. Andra menar att det inte behövs någon möjlighet att överföra ett ärende och befarar att kärandena och sökandena inte kommer att bemöda sig om att utreda vilket forum som är det rätta. Dessutom ser de vissa principiella problem med tanke på domstolshierarkin. En del av dem som i sig är för reformen tycker att bestämmelsen är för flexibel för att den tillåter att ett ärende överförs i vilken fas av behandlingen som helst och för att överföringsmöjligheten inte är begränsad till en enda gång. Å andra sidan påpekas det att det inte bör vara domstolens skyldighet att överföra ett ärende, utan att det ska vara upp till domstolens prövning om den gör det eller inte.

Lagutskottet välkomnar möjligheten att överföra ett ärende och menar att reformen behövs, inte minst med tanke på kändens och sökandens intresse. Om ett ärende förs direkt från en tingsrätt till en behörig tingsrätt betyder det att ärendet är fortsatt anhängigt. Det minskar eventuella rättsförluster t.ex. om en fordran preskriberas till följd av att fristen för talan har löpt ut. Det förbättrar också kändens eller sökandens situation att det inte orsakar dem merkostnader eller extra besvär att väcka ärendet på nytt i en behörig domstol. Att överföra ett ärende är en av de metoder som föreslås i propositionen för att göra forumbestämmelserna mer flexibla.

Utskottet ser det inte som särskilt troligt att möjligheten till överföring skulle missbrukas med avsikt och i större skala. Känden och sökanden är också efter reformen skyldiga att redan i stämningsansökan eller ansökan uppge på vilka grunder domstolen är behörig. Det ligger uttryckligen i kändens och sökandens intresse att ärendet tas upp i rätt domstol. Forumbestämmelserna i propositionen är tydligare och smidigare än de nuvarande och kan därför antas underlätta för känden och sökanden att bestämma rätt forum. När tingsrätterna blir färre minskar också antalet forum.

Tingsrätten behöver enligt 1 mom. inte överföra ett ärende, om det inte utan svårigheter går att få reda på vilken tingsrätt som är behörig. Paragrafen ger alltså redan i den här formen tingsrätten en viss prövningsrätt och rörelsefrihet och tröskeln för att inte överföra ett ärende är inte särskilt hög. Utskottet konstaterar att de tydligare och smidigare forumbestämmelserna också kommer att underlätta för tingsrätten att klarlägga vilken tingsrätt som är behörig.

Det är bra för kändens och sökandens rätts-säkerhet att tingsrätten överför ett ärende med kändens eller sökandens samtycke och inte bara på deras begäran. Att tingsrätten tar initiativet till att överföra ett ärende bidrar till att olika kärande och sökande blir lika behandlade och är ett snabbare och mer förutsägbart förfarande.

I paragrafen föreskrivs inte att sökanden ska höras om överföringen av ett ärende. Utskottets åsikt är att det i sig är viktigt att sökanden höras,

men att det inte bör ställas som villkor för en överföring. Att ett ärende förs över betyder inte att det avgörs, och svaranden går inte miste om sin rätt att uttala sig i saken i den tingsrätt som ärendet överförs till. Om det genast när ärendet väcks kommer fram att behörighet saknas och svaranden inte alls har informerats om saken, är det inte heller motiverat att kräva att sökanden höras om överföringen. Men det är viktigt att svaranden informeras om att ärendet överförs, om han eller hon har underrättats om rättegång genom stämning eller på annat sätt. I sådana fall kan det anses höra till god domstolssed att informera svaranden.

Det är önskvärt att man på ett så tidigt stadium som möjligt konstaterar att tingsrätten inte är behörig och överför ärendet. Utskottet vill ändå inte begränsa möjligheten att föra över ett ärende på samma sätt som i svensk lagstiftning, dvs. att ett ärende får överlämnas bara om tingsrätten i samband med stämningsansökan eller ansökan konstaterar att den saknar behörighet. Känden eller sökanden ska som sagt enligt gällande lagstiftning redan i samband med stämningsansökan eller ansökan ange på vilka grunder domstolen är behörig. I ärenden som hör till ett dispositivt forum prövar tingsrätten sin behörighet först om en part gör en invändning om bristande behörighet hos tingsrätten när parten första gången för talan i saken, eller om en part inte avger ett begärt svaromål eller inte infinner sig till ett sammanträde i tingsrätten som parten har kallats till direkt (10 kap. 21 § 1 mom.). Det är således inte lämpligt att begränsa överföringen av ett ärende bara om det i samband med stämningsansökan eller ansökan konstateras att domstolen inte är behörig när det är fråga om ärenden där man typiskt reagerar på bristande behörighet först i en senare fas av behandlingen. I ett ärende som hör till ett exklusivt forum prövar tingsrätten däremot självant sin territoriella behörighet (10 kap. 21 § 2 mom.). Också i sådana ärenden är det möjligt att bristande territoriell behörighet konstateras först efter det att stämningsansökan eller ansökan har lämnats in. Därför är det inte lämpligt att begränsa överföringen i ärenden av denna typ heller.

Utskottet anser inte heller att möjligheten att överföra ett ärende behöver begränsas till en enda gång. Det är fullt möjligt att också tingsrätterna göra misstag när det ska utreda behörigheten. Dessutom kan det ske förändringar i själva grunderna för att bestämma behörigheten. Då är det bra om ett ärende kan flyttas vidare också från den mottagande tingsrätten. Å andra sidan är det över lag inte särskilt sannolikt att sådana situationer uppstår särskilt ofta.

Enligt paragrafens 2 mom. gäller den överförande tingsrätts beslut och andra åtgärder i samband med ärendet tills den tingsrätt som ärendet har överförts till beslutar något annat. Ett beslut om överföring får inte överklagas. Detaljmotiven nämner att det t.ex. kan vara fråga om ett beslut om en säkringsåtgärd enligt 7 kap. eller ett beslut om att lägga fram skriftliga bevis enligt 5 kap. 25 § i rättegångsbalken. Ingenting hindrar att tingsrätterna kommer överens om att den överförande domstolen vidtar en åtgärd för den mottagande domstolens räkning t.ex. för att påskynda handläggningen av ett ärende.

Utskottet anser att ärendet är fortsatt anhängigt i den mottagande tingsrätten tills det förs över till en annan tingsrätt. Under den tid som ärendet är anhängigt i den första tingsrätten kan den alltså fatta beslut och vidta andra åtgärder. Om till exempel bristande behörighet framgår senare än i samband med stämningsansökan eller ansökan, är det nödvändigt och motiverat att de beslut som tingsrätten tidigare fattat förblir i kraft.

Att ett ärende överförs från tingsrätten till en behörig tingsrätt innebär såväl i princip som i praktiken att situationen har förändrats och därför är det viktigt att justitieministeriet ger akt på hur reformen fungerar och vilka konsekvenser den får och i förekommande fall vidtar åtgärder för att utveckla lagstiftningen.

Riksdagen har helt nyligen antagit och republikens president stadfäst en lag om europeiskt småmålsförfarande (753/2008) och en lag om europeiskt betalningsföreläggande (754/2008). Lagarna kompletterar EU:s förordningar och träder i kraft den 12 december 2008. På förslag av lagutskottet (LaUB 14/2008 rd) kompletterades

lagarna i riksdagen med bestämmelser om överföring av ett ärende (3 § 3 och 4 mom. i lagen om småmålsförfarande och 4 § 2 och 3 mom. i lagen om betalningsföreläggande). De föreslagna bestämmelserna svarar i sak mot den paragraf det gäller här. Utskottet föreslog tillägget om överföring av ett ärende, eftersom möjligheten till överföring i de lagarna ansågs behövlig och eftersom den nu aktuella propositionen inte hinner träda i kraft samtidigt med dem. Trots att meningen enligt propositionen är att föreskriva om överföring av ett ärende i en allmän lag, är det av informativa hänsyn motiverat att bestämmelserna i de särskilda lagarna förblir kraft som sådana.

23 §. Paragrafen begränsar rätten för en fullföljdsdomstol att pröva om ett ärende har behandlats i en tingsrätt som är lokalt behörig. Lagutskottet tillstyrker paragrafen och anser att den behövs. Enligt gällande lag ska fullföljdsdomstolen ex officio kontrollera att ärendet har prövats och avgjorts i en tingsrätt som är lokalt behörig. Om inte fullföljdsdomstolen avvisar ärendet, ska den hänvisa det till den behöriga tingsrätten. Det kan ses som en onödigt oflexibel och olämplig påföljd att ärendet hänvisas och behandlas på nytt med hänsyn till att det redan har behandlats och avgjorts i tingsrätten och hänvisningen grundar sig på ett formellt fel.

Enligt 1 mom. förutsätter hovrättens prövningsrätt att en part har gjort en invändning om bristande behörighet hos tingsrätten. I ett ärende som hör till ett dispositivt forum prövar domstolen inte självmant om ärendet har väckts i en domstol som är lokalt behörig (10 kap. 21 § 1 mom.). I sådana fall är det logiskt att hovrättens prövningsrätt är kopplad till en parts invändning om behörighet. I ärenden som hör till ett exklusivt forum ska tingsrätten däremot självmant pröva sin lokala behörighet (10 kap. 21 § 2 mom.) och för att pröva behörigheten i tingsrätten krävs det således inte att en part gör en behörighetsinvändning.

I motiven till momentet utgår man emellertid från att en part bör göra en invändning om forum i tingsrätten också i ett ärende som hör till

ett exklusivt forum för att den bristande behörigheten ska tas upp i en fullföljdsdomstol. I princip kan detta förefalla något ologiskt mot den utgångspunkten att tingsrätten i sådana ärenden självant ska beakta den lokala behörigheten. Trots att domstolen självant är skyldig att beakta den lokala behörigheten, får en part göra en invändning om forum.

Av de skäl som ligger till grund för den föreslagna lagstiftningen ser utskottet inget hinder för att lagstifta att villkoret för hovrättens prövningsrätt är att det görs en invändning om forum också i ärenden som hör till ett exklusivt forum. En invändning om forum bidrar till att frågan om forum kommer upp och behandlas på ett så tidigt stadium som möjligt. Det ligger också i en parts intresse att frågan kommer upp och att tingsrätten uttryckligen tar ställning till den. Det är inte heller lämpligt att en part kan vädja till bristande lokal behörighet först i överklagandefasen, när det handlar om en brist som kan jämföras med ett formellt fel som inte kan anses påverka avgörandet i sak.

Enligt samma 1 mom. förutsätter hovrättens prövningsrätt också att en part har gjort en invändning om forum innan behandlingen eller, om ärendet överfördes till huvudförhandling, förberedelsen har avslutats. Utskottet anser inte att en sådan begränsning i tiden behövs. Den är dessutom ologisk i ärenden som hör till ett exklusivt forum, eftersom också tingsrätten under hela behandlingen är skyldig att beakta sin lokala behörighet. Av 10 kap. 21 § 1 mom. framgår åter fullt tydligt när en part senast ska ha gjort en invändning om forum i ett ärende som hör till ett dispositivt forum. Utskottet föreslår alltså att uttrycket "innan behandlingen eller, om ärendet överfördes till huvudförhandling, förberedelsen har avslutats" i 23 § 1 mom. stryks.

Paragrafens 2 mom. gäller högsta domstolens prövningsrätt. Formuleringen är vilseledande för att den kan ge upphov till en sådan tolkning att högsta domstolen inte får pröva ett ärende som hovrätten inte skulle ha fått pröva. Det är klart att högsta domstolens prövningsrätt inte kan begränsas i en sådan situation. Utskottet föreslår

att formuleringen preciseras för att bättre svara mot sitt syfte.

25 §. I paragrafen föreskrivs om en finsk domstols internationella behörighet i tvistemål. Med hjälp av bestämmelsen ska det avgöras om en finsk domstol är behörig att pröva och avgöra ett ärende med kopplingar till en främmande stat. Bestämmelsen tillämpas sekundärt i förhållande till andra lagar och gemenskapsrättsliga bestämmelser. Utskottet tillstyrker att en sådan allmän bestämmelse tas in i lagen. Men det konstaterar att det krävs noggrann läsning av propositionens motivering för att paragrafen ska öppna sig.

I 1 mom. sägs att finsk domstol är behörig att pröva ett ärende av internationell natur, om ärendet har en sådan anknytning till Finland som avses i 19 §. En finsk domstols behörighet ska alltså grunda sig på ett avtal om behörig domstol. Enligt 19 § krävs det enligt gällande rätt ett skriftligt avtal om behörig domstol i ett nationellt ärende och därför föreslogs det vid utfrågningen av sakkunniga att det av 25 § ska framgå att ett avtal om behörig domstol i ett ärende av internationell natur inte behöver göras skriftligt. Detta framgår bara av propositionens motivering.

I 25 § föreskrivs om en finsk domstols internationella behörighet och grundläggande anknytningar. En sådan anknytning är ett avtal om behörig domstol, dvs. parternas vilja att ärendet ska behandlas i en viss domstol. Frågan om avtalet ska vara skriftligt eller inte spelar ändå ingen roll med tanke på en finsk domstols internationella behörighet. För att bestämmelsen och bestämmelsen syfte ska vara så tydliga som möjligt anser utskottet att där inte behöver föreskrivas om några formella krav på ett avtal om behörig domstol i ett ärende av internationell natur och inte heller om att sådana krav inte ställs.

18. Lag om ändring av 74 § i lagen om utländska försäkringsbolag

74 §. I lagförslaget föreslås en sådan ändring i paragrafen att bestämmelserna om forum stryks. I stället för dem ska 10 kap. 3 § i lagförslaget 1

tillämpas. Bestämmelserna om delgivning av stämning ska stå kvar i paragrafen. På grund av ändringarna föreslås motsvarande ändring i paragrafrubriken.

Efter det att propositionen överlämnades har paragrafen ändrats genom lag 525/2008 och därför måste lagens ingress och paragrafen ändras. För att samordna den föreslagna bestämmelsen och lag 525/2008 föreslår lagutskottet att de ändringar som gjorts i denna lag också görs i paragrafen.

Förslag till beslut

Lagutskottet föreslår

att lagförslag 2—17 och 19—28 godkänns utan ändringar och

att lagförslag 1 och 18 godkänns med ändringar (Utskottets ändringsförslag).

Utskottets ändringsförslag

1.

Lag

om ändring av rättegångsbalken

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i rättegångsbalken 15 kap. 12 §, sådan den lyder i lag 22/1927,
ändras 10 kap. jämte ändringar och
fogas till 31 kap. 1 §, sådan den lyder i lag 109/1960, ett nytt 2 mom. som följer:

10 kap.

Om forum i tvistemål

Allmänt forum

1 §
(Som i RP)

2 §

Ett yrkande mot ett bolag, en förening, en stiftelse eller någon annan privaträttslig juridisk person eller mot (*utesl.*) någon annan offentlig-rättslig juridisk person än staten *eller en kommun* prövas av den tingsrätt inom vars domkrets den juridiska personen har sitt hemvist eller sin huvudsakliga förvaltning.

Ett yrkande mot staten prövas av den tingsrätt inom vars domkrets den statliga (*utesl.*) myndighet som för statens talan finns.

Ett yrkande mot en kommun prövas av den tingsrätt inom vars domkrets kommunen finns. (Nytt 3 mom.)

3—10 §
(Som i RP)

Exklusiva forum

11—16 §
(Som i RP)

17 §

(1 mom. som i RP)

Med ett ärende som gäller kvarlåtenskap avses ett ärende som gäller

(1 och 2 punkten som i RP)

3) rätten för en efterlevande make att förfoga över kvarlåtenskap eller egendom som *ska för rättas* kvarlåtenskapen, avvitrting som har för rättats efter en makes död eller sådant klander av avvitrting som har väckts efter en makes död,

(4—6 punkten som i RP)

(3 mom. som i RP)

18—20 §
(Som i RP)

Prövning av behörigheten och överföring av ett ärende till en annan domstol

21 och 22 §
(Som i RP)

23 §

Hovrätten får inte i samband med ett överklagande pröva om den tingsrätt som har prövat och avgjort huvudsaken var lokalt behörig, om inte en part har gjort en invändning om bristande behörighet hos tingsrätten (*utesl.*) och överklagat avgörandet i denna fråga.

Högsta domstolen får pröva frågan om en tingsrätts lokala behörighet *endast*, om hovrät-

ten har *prövat* denna fråga och avgörandet i den överklagas.

24—27 §
(Som i RP)

31 kap.

Om extraordinärt ändringssökande

1 §

— — — — —
(2 mom. som i RP)

Ikraftträdandebestämmelsen
(Som i RP)

18.

Lag

om ändring av 74 § i lagen om utländska försäkringsbolag

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen av den 17 mars 1995 om utländska försäkringsbolag (398/1995) 74 § *sådan den lyder i lag 525/2008*, som följer:

74 §

Delgivning av stämning

Om ett utländskt försäkringsbolag har en *fili-
al* i Finland, anses en stämning ha tillställts bo-
laget när den har delgivits generalagenten. Om
en sammanslutning är generalagent, anses stäm-

ningen på motsvarande sätt ha lämnats in när den
har delgivits den person som sammanslutningen
har utsett till sin representant.

Ikraftträdandebestämmelsen
(Som i RP)

LaUB 16/2008 rd — RP 70/2008 rd

Helsingfors den 10 december 2008

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Heidi Hautala /gröna
vordf. Anna-Maja Henriksson /sv
medl. Esko Ahonen /cent
Paavo Arhinmäki /vänst
Ilkka Kantola /sd
Sampsa Kataja /saml
Krista Kiuru /sd

Sanna Lauslahti /saml
Outi Mäkelä /saml
Johanna Ojala-Niemelä /sd
Markku Pakkanen /cent
Pirkko Ruohonen-Lerner /saf
Tero Rönni /sd.

Sekreterare var

utskottsråd Marja Tuokila.